

Deres ref.: 19/3470

Høringsuttalelse – FORSLAG OM ENDRINGER I UTLENDINGSLOVEN M.M. – OM OPPTAK OG LAGRING AV BIOMETRI I UTLENDINGSSAKER

1. Om Jussbuss

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelptiltak med 48 års erfaring med rettshjelpsarbeid og oppsøkende virksomhet. I 2018 behandlet utlendingsrettsgruppa på Jussbuss 1051 saker. Vi ønsker å kommentere regjeringens forslag til endringer i utlendingsloven på bakgrunn av erfaringer som våre klienter har delt med oss.

2. Forslaget som helhet

Jussbuss er kritisk til forslaget om å utvide adgangen til å innhente biometri både når det gjelder sakstyper og lagringstid. Gjeldende rett gir allerede en vid adgang til innhenting av biometri, og en ytterligere utvidelse må begrunnes i statistikk som viser at problemene med ID-fusk faktisk er omfattende. Endringsforslaget har ikke i tilstrekkelig grad vurdert omfanget og konsekvensene av inngrepene i privatlivet til de utledningene som rammes, eller redegjort for hvorfor den utvidede lagringstid er nødvendig og forholdsmessig. Vi er bekymret for at departementet går utover hva det har adgang til etter personvernsforordningen og folkeretten for øvrig. Departementet har gjennomgående unnlatt å begrunne endringene i annet enn generelle kontrollhensyn. Jussbuss anser ikke begrunnelsen som tilstrekkelig.

Videre kan vi ikke se hvorfor det vil være nødvendig å ta fingeravtrykk av barn som er ned mot 6 år gamle. I saker som gjelder barn bør det heller ikke tas ansiktsfoto i alle saker hvor det også tas fingeravtrykk.

Jussbuss mener også at politiets adgang til å i egen etterforskning benytte biometriske data hentet inn i forbindelse med utlendingssaker må begrenses, og at opplysningene kun må benyttes i den grad det er nødvendig for formålet de innhentes for.

3. Jussbuss' merknader til høringen

3.1 Forslagets formål og hovedinnhold

Når departementet skriver at bakgrunnen for de foreslåtte endringene er et «omfattende problem» med mangel på ID-dokumenter, dokumenter med lav notoritet og identitetsfusk, stiller Jussbuss spørsmål ved hvor stor denne identitetsproblematikken faktisk er. Den innstramningen i kontroll som foreslås, må kunne begrunnes i statistisk data. Slik vi ser det kan den vide adgangen til innhenting av biometrisk data bidra til en generell mistenkeliggjøring av utlendinger som kommer til Norge, i tillegg til at det skapes en grobunn for mistillit til norske myndigheter.

Vi ønsker også å påpeke at det er problematisk at departementet benytter begreper som "ulovlig innvandring" og "identitetsfusking". En slik retorisk inngang er unyansert, og er egnet til å skape stigmatisering av utlendinger. Det er heller ikke i tråd med grunnleggende prinsipper, som uskyldspresumpsjonen, i vårt rettssystem. Et grunnleggende utgangspunkt i flyktningkonvensjonen, som Norge har signert og ratifisert, er at det ikke bør gå utover flyktninger dersom de mangler identitetsdokumenter fra landet de flykter fra. Vi kan ikke se at det i forslaget er tatt høyde for at mennesker på flukt ikke nødvendigvis har skyld i at de mangler identitetsdokumenter.

3.2 Forholdet til konstitusjonelle menneskerettslige regler om vern av privatliv og familieliv

Innhenting av fingeravtrykk og ansiktsfoto vil i ethvert tilfelle være svært inngripende. Dette er sensitive personopplysninger, og det stilles derfor høye krav til inngrepets nødvendighet og forholdsmessighet. Vi stiller spørsmål ved om de foreslåtte utvidelsene av utlendingsmyndighetenes allerede vide adgang til innhenting av biometri utgjør et større inngrep i retten til privatliv enn hva det er adgang til etter personvernsforordningen og folkeretten for øvrig. Uavhengig av hvilket hensyn som begrunner et inngrep i en menneskerettighet, vil den rettigheten det gjøres inngrep i alltid sette skranke for inngrepets omfang. I vurderingen av om et inngrep er nødvendig, skal det blant annet vurderes hvorvidt samme formål kan oppnås på en mindre inngripende måte. Etter vårt syn er det av hensyn til kontroll ikke nødvendig eller forholdsmessig å innhente fingeravtrykk og ansiktsfoto i tilnærmet alle utlendingssaker. Forslaget mangler også en vurdering av om kontrollhensynet kan ivaretas gjennom mindre inngripende tiltak.

3.3 Departementets forslag

Adgangen til å innhente biometriske data må ikke utvides

De foreslåtte utvidelsene er ikke tilstrekkelig begrunnet i forslaget. Departementet har unnlatt å vurdere hvordan det å pålegge noen å avgi fingeravtrykk, og å pålegge noen å avgi biometrisk ansiktsfotografi, skiller seg fra hverandre og griper ulikt inn i retten til privatliv. Jussbuss savner en vurdering av hvorvidt det er nødvendig og forholdsmessig å innhente begge former for biometri i tilnærmet alle saker.

Aldersgrensen for opptak av fingeravtrykk og ansiktsfoto er for lav

Jussbuss ser ikke hvorfor det er nødvendig å ta fingeravtrykk av barn som er ned til seks år gamle, når fingeravtrykket ikke er egnet til registersøk. Dersom det tas fingeravtrykk før disse er ferdig utviklet, frykter vi at det kan oppstå situasjoner der fingeravtrykk som ble tatt som barn skiller seg så mye fra fingeravtrykk avgitt i voksen alder, at dette i seg selv kan danne grunnlag for identitetstvil. Jussbuss ønsker å fremheve at barn sjeldent forfalsker identitetsdokumenter selv og at foreldres lovbrudd ikke må gå ut over barna. En utvidet adgang til å innhente biometri av barn vil utgjøre et inngrep i deres rett til privatliv, begrunnet i et forsøk på å motvirke foreldrenes lovbrudd. Vi anser ikke denne begrunnelsen som tilstrekkelig.

Søk i utlendingsregisteret og andre registre og på tvers

Som departementet selv påpeker, vil de foreslåtte endringene medføre at politiet får langt flere fingeravtrykk og ansiktsfoto å søke mot i forbindelse med kriminaletterforskning. Dette vil føre til en skjev fordeling mellom norske borgere og utlendinger i hvilke opplysninger det kan søkes mot i etterforskningsregistre. En slik ordning er egnet til å skape systematisk mistenkeliggjøring av alle utlendinger som har vært i, eller ønsker å komme til Norge. Det strider med den allmenne rettsfølelsen at en utlending som for eksempel har vært i Norge på besøksvisum, skal måtte akseptere at deres biometri kan bli benyttet i etterforskning i flere tiår fremover. Jussbuss mener at politiets adgang til å benytte biometri i etterforskning bør begrenses ved at biometriske opplysninger bare kan benyttes i den grad det er nødvendig for formålet de innhentes for.

Biometri kan ikke lagres varig eller i 20 år

Departementet skriver at det fra et forholdsmessighetsperspektiv ikke nødvendigvis vil være stor forskjell på om fingeravtrykk lagres i 15 eller 25 år. Et slikt utgangspunkt er vi grunnleggende uenig i. Det er et selvstendig poeng at biometrisk data ikke lagres lengere enn hva som er absolutt nødvendig. Innhenting av sensitive personopplysninger utgjør et sterkt inngrep i privatlivet. Dette inngrepet blir større og mer alvorlig dersom opplysningene lagres over lang tid. Lagringstiden bør fastsettes etter en konkret vurdering av hvor lenge det er nødvendig at opplysningene lagres for å oppnå det formålet de ble innhentet til. Vi kan ikke se at det i forslaget er redegjort for hvorfor det etter kontrollhensyn ikke er tilstrekkelig med en veiledende grense på for eksempel ti år. At opplysningene forslås lagret i 20 år fremstår som et vilkårlig tall.

Videre foreslår departementet at fingertrykk som allerede er registrert bør beholdes i 20 år fra forskriftendringens ikraftsettelse. Dersom dette innføres, vil den økte lagringstiden få et element av tilbakevirkning for dem det allerede er innhentet personopplysninger fra. Jussbuss mener at rettsikkerheten ikke er tilstrekkelig ivaretatt ved en slik endring. Heller ikke disse belastningene mener vi er godt nok begrunnet i hensynet til kontroll alene.

Departementet har også foreslått at det skal være opp til UDI å fastsette når fingeravtrykk på de som er varig utvist skal slettes. At det ikke foreslås noen særregler om sletting, innebærer i realiteten at UDI har adgang til å lagre disse opplysningene så lenge de anser det som nødvendig. Jussbuss anser det at som en alvorlig svekkelse av de varig utvistes rettssikkerhet at denne myndigheten blir lagt til UDI. På generelt grunnlag bør det være lovgiver som setter klare rammer for adgangen til lagring av disse opplysningene. Vi etterlyser en grundig vurdering og begrunnelse for hvorfor varig lagring av fingeravtrykk er nødvendig og forholdsmessig, i lys av de rammene personvernsforordningen og folkeretten oppstiller.

Departementets forslag om en normal lagringstid på 20 år, vil innebære at de norske reglene om lagring og sletting av biometri vil være betraktelig mer inngripende enn regelverket i Sverige, Danmark og Finland. Vi mener at norsk praksis i det minste burde bringes mer på linje med våre naboland.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Jussbuss på telefon **22 84 29 00** hverdager mellom kl. 10.00 og 15.00.

Med vennlig hilsen
For Jussbuss

Julie Henriksen
Olivia Margrethe Lynch
Christina Ree Ytterbø
Ida Tengesdal
Jakob Røen Mohus

